ROK V. 5 MARCA 1939 R. NR 10

POLSKA

MIEJSCA PIELGRZYMKOWE W POLSCE

Trumna ze zwłokami św. Wojciecha.

Polacy od pierwszych chwil przyjęcia chrześcijaństwa odznaczali się wielką pobożnością, to też hymnem rycerstwa polskiego była starodawna pieśń religijna „Bogu Rodzica", a kraj nasz otrzymał przydomek „Przedmurza Chrześcijaństwa". Ta głęboka religijność sprawiła, że najpiękniejszymi zabytkami naszego dawnego budownictwa stały się przeważnie domy Boże, z których wiele zasłynęło cudami, jakie się w nich nieraz działy. Do tych to miejscowości od wieków ciągnęły tłumnie pielgrzymki wiernych, by u stóp cudownego obrazu lub relikwii świętych uprosić łaskę dla siebie lub kraju.

Gniezno

Najstarszym z takich miejsc pielgrzymkowych, to — Gniezno, pierwsza stolica królów polskich, gdzie w prastarej dziś, a wówczas nie dawno wzniesionej katedrze król Bolesław Chrobry złożył w r. 999 zwłoki św. Wojciecha, zamordowanego przez pogańskich Prusów.

Do Gniezna podążył w r. 1000 król niemiecki i cesarz rzymski Otton III, by złożyć hołd relikwiom Świętego oraz poznać osobiście potężnego władcę Polski i zawrzeć z nim przymierze. W tej to katedrze w r. 1024 został koronowany nadesłaną, mu przez papieża koroną, Bolesław Chrobry, przyjmując oficjalny tytuł królewski. I począwszy od tej pielgrzymki cesarskiej przez dziewięć wieków z górą do grobu św. Wojciecha ciągną milionowe rzesze pątników z całej Polski, których naj-

tytuł został zachowany, choć bez władzy politycznej, a prymas jest przewodnikiem Kościoła w Polsce, zaś nadto opiekunem Polonii Zagranicznej.

Częstochowa

Od wieków ośrodkiem życia religijnego w całej Polsce była i jest Częstochowa. Tam w klasztorze O.O. Paulinów na Jasnej Górze znajduje się cudowny obraz Matki Boskiej Częstochowskiej, otaczany czcią nie tylko przez Polaków, ale i inne narody, to też corocznie przybywają doń z hołdem liczniejsze kompanie, niż do jakiegokolwik bądź innego miejsca pielgrzymkowego na świecie. Pochodzenie świętego malowidła, otoczonego legendą, jest bardzo stare i zapewne bizantyjskie.

W r. 1382 książę Władysław Opolski chciał ten obraz przewieźć z Bełzca na Rusi do swego Opola na Śląsku, lecz gdy konie, które go wiozły, znalazłszy się na szczycie pagóra, stanęły i żadną siłą nie dały się zmusić do ruszenia dalej, — książę, uważając to za widomy znak woli Bożej, pozostawił tu obraz i na tym miejscu wzniósł kościół i klasztor, oddając go w opiekę O.O. Paulinów. Od tej chwili święty ten wizerunek Matki Bożej rozsławił się licznymi cudami, ale

Katedra gnieźnieńska.

większe tłumy przybywają w dniu Jego święta — 23 kwietnia.

Katedra gnieźnieńska, jedna z najstarszych świątyń polskich, wielokrotnie przebudowywana, obecny swój wygląd zewnętrzny zawdzięcza arcyb. Skotnickiemu z XIV w. W środku kościoła, pod marmurowym baldachimem, znajduje się srebrna trumna, dźwigana przez przedstawicieli czterech stanów, która zawiera relikwie św. Wojciecha.

Gniezno było siedzibą arcybiskupów, którzy od r. 1417 zostali prymasami Polski, tj. pierwszymi dostojnikami w państwie i sprawowali władzę w razie zgonu lub nieobecności króla w kraju. Obecnie ten

Kościół na Skałce, w którym spoczywa ciało św. Stanisława Szczepanowskiego.

szczególniej zasłynął nimi od czasu obrony klasztoru Jasnogórskiego przed Szwedami w 1655, kiedy to cała Polska zalana została przez potop szwedzki, a tylko jedyna Jasna Góra nie ulękła się go, obroniła przed napaścią i przykładem swoim natchnęła naród cały do zwycięskiej walki. I przez wieki całe przed cudownym Obrazem klękali królowie i wodze, idąc na walkę z wrogiem, a za nimi cały naród. Matka Boska Częstochowska została uznana za Królową Korony Polskiej, a świętem Jej stał się dzień 3 maja, dzień naszego Święta Narodowego.

Dnia tego w r. 1926 odbyła się na Jasnej Górze wspaniała uroczystość ofiarowania insygniów królewskich Matce Boskiej Częstochowskiej w obecności milionowych prawie rzesz z całej Polski, jako votum dziękczynne za pomoc boską w wojnie z bolszewikami, która przyczyniła się do zwycięstwa w dniu Jej święta — 15 sierpnia.

Obraz znajduje się w kościele klasztoru, który do dnia dzisiejszego zachował imponujący wygląd średniowiecznej warowni obronnej. Wewnątrz posiada on wiele pamiątek narodowych po królach i wielkich mężach w narodzie, choć niejednokrotnie skarbiec opróżniano na potrzeby Ojczyzny.

Najliczniejsze rzesze pielgrzymów przybywają do Częstochowy w dniach 3 maja — 15 sierpnia i — 8 września.

Ołtarz św. Stanisława w katedrze wawelskiej

Klasztor Jasnogórski.

Wilno

Podobnym nimbem, jak Jasna Góra, otaczana jest w Polsce — Ostra Brama, gdzie znajduje się również cudowny, nie mniej czczony, wizerunek Najświętszej Panny, tak ukochany przez A. Mickiewicza i marsz. J. Piłsudskiego. Cudowny obraz Matki Boskiej Ostrobramskiej, przesubtelnej roboty, już od XVII w. „świeci" w jednej z obronnych bram miejskich Wilna, zwanej Ostrą Bramą. Jest on widoczny z ulicy, a gdy odprawia się przed nim w kaplicy nabożeństwo — ulicę zalega tłum klęczących i modlących się wiernych.

Wilno, to ukochane miasto Marszałka, który kazał złożyć tu swe Serce, posiada cały szereg przepięk-

Obraz Matki Boskiej Częstochowskiej.

nych i bogatych w dzieła sztuki i pamiątki — kościołów, ze wspaniałą katedrą na czele.

W odległości 7 kilometrów, w górzystym lesie, znajduje się również słynna **Kalwaria Wileńska**, której 33, rozrzucone po wzgórzach kapliczki, są miejscem licznych pielgrzymek. Takich Kalwarii, zbudowanych wg. wzoru Drogi Krzyżowej w Jerozolimie, mamy w Polsce kilka.

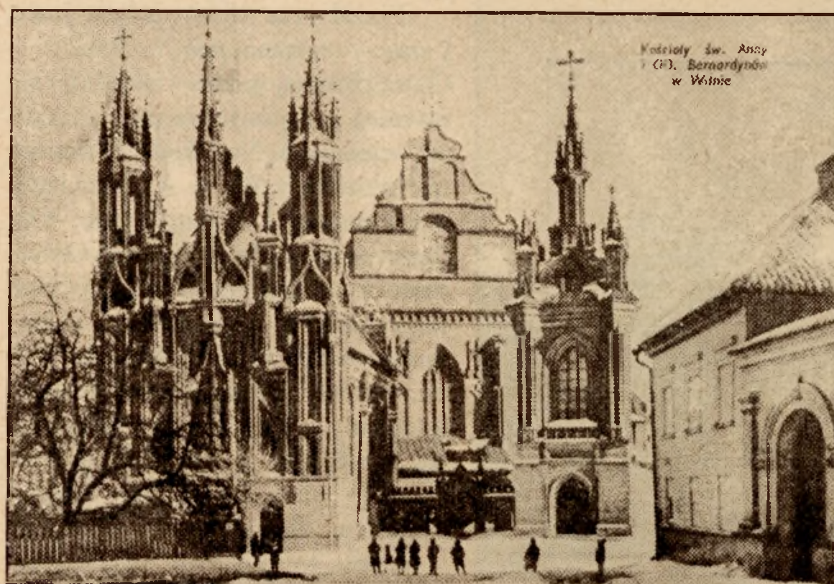
Kraków

Kraków, dla dużej ilości kościołów, zwany „Polskim Rzymem", posiada w Katedrze Wawelskiej, w tym sanktuarium narodowym, relikwie św. Stanisława, biskupa krakowskiego, patrona Polski. Relikwie te, podobnie jak i św. Wojciecha w Gnieźnie, znajdują się na ołtarzu pośrodku katedry, złożone w srebrnej trumnie pod baldachimem i w dzień 8 maja ściągają do świątyni licznych pielgrzymów. W podziemiach katedry mieszczą się groby królów i wielkich Polaków, jak: T. Kościuszki, ks. J. Poniatowskiego, A. Mickiewicza, J. Słowackiego i marsz. J. Piłsudskiego — które są celem pielgrzymek narodowych, jak i „Groby zasłużonych" w kościele na Skałce.

Katedra Wawelska, ongiś miejsce koronacji królewskich, jest najbogatszą w pamiątki religijno-narodowe oraz dzieła sztuki, świątynią w Polsce, ale i wiele innych kościołów krakowskich, z Mariackim na czele, może się poszczycić swą starożytnością, relikwiami i świętymi obrazami oraz bogactwem i arcydziełami zabytkowymi, wśród których pierwsze miejsce zajmuje bezcennej wartości — Witostwoszowski Wielki Ołtarz w kościele Mariackim.

Ostra Brama w Wilnie.

Wilno jest miastem kościołów.

Z pielgrzymką na Jasnej Górze.

Poza tymi słynnymi i czczonymi nie tylko w Polsce, ale i poza jej granicami, miejscami świętymi, mamy jeszcze wiele innych, choć bardziej już o charakterze miejscowym.

Kodeń

Na bohaterskiej ziemi unickiej, nad błękitnym, podlaskim Bugiem, leży Kodeń, szczycący się od wieków cudownym obrazem Matki Boskiej, wykradzionym z Rzymu i przywiezionym tu w r. 1631 przez hetmana Mikołaja Sapiehę. Wkrótce obraz ten zasłynął licznymi cudami, a gdy Moskale przemocą nawracali na prawosławie Unitów, ci u stóp Najświętszej Panny Kodeńskiej szukali ukojenia i pomocy do mężnego przetrwania prześladowań. I nie zawiedli się, bo kiedy w 1875 r. rząd rosyjski zabrał kościół i zamienił go na cerkiew, wiernym udało się przewieźć obraz na Jasną Górę, gdzie doczekał się szczęśliwie Zmartwychwstania Polski i skąd w 1927 r. wrócił triumfalnie do swej starodawnej siedziby i w obecności tysięcznych tłumów został ukoronowany.

Matka Boska Ostrobramska.

Leśna

W pobliżu Kodnia, na tych samych, rozległych, melancholią krwawych wspomnień owianych równinach, znajduje się druga, pątnicza miejscowość Podlasia — Leśna.

Cudowny obraz Matki Boskiej Leśnieńskiej, na kamieniu polnym wyryty, według starej legendy objawił się w 1683 r. dwum pastuszkom — na dzikiej gruszy, spod której trysnęło później cudowne źródło wody, leczącej różne choroby.

Katedra gnieźnieńska z pomnikiem Bolesława Chrobrego na pierwszym planie.

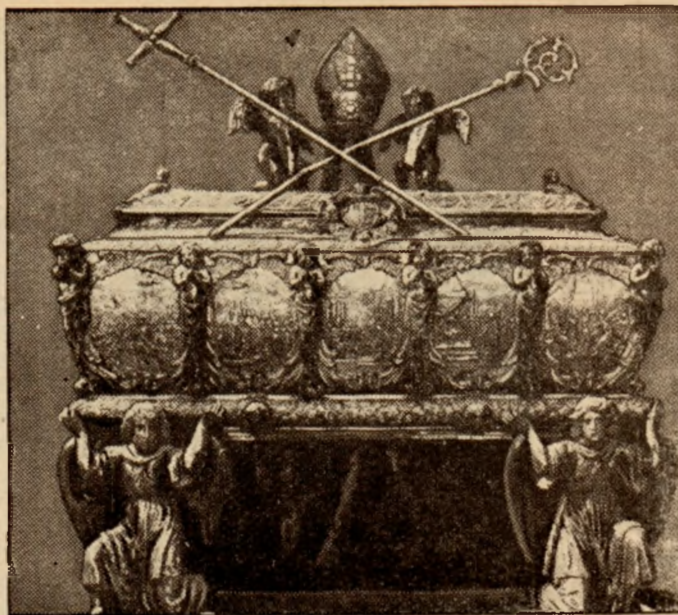
nych i wzruszających uroczystości jak te, odbywające się tutaj na tle rozległych, falujących łanów zbożowych.

Kalwaria Zebrzydowska

W odległości 40 km od Krakowa, na połowie drogi ku Tatrom, w malowniczej, górzystej okolicy, znajduje się słynna na całą Polskę, a szczególnie ukochana przez Małopolskę — Kalwaria Zebrzydowska, założona w końcu XVI w., olbrzymim kosztem przez magnata Mikołaja Zebrzydowskiego.

Wśród lasu,, na szeregu pagórków wg. wzoru Drogi Krzyżowej w Ziemi Świętej, zostało rozrzuconych 37 większych i mniejszych kapliczek, którym przewodniczy duży kościół wraz z klasztorem OO. Bernardynów, a tak jest Kalwaria rozległą, że pątnicy z trudem obchodzą ją w ciągu jednego dnia.

Kościół posiada cudami słynący obraz Matki Bożej, który corocznie na uroczystość Wniebowzięcia ściąga tłumy pobożnych, liczące nieraz i po dwieście tysięcy ludzi. Szczególnie wielkie wrażenie czyni wieczorna procesja w wigilię uroczystości, podczas której przenosi się obraz do jednej z

Trumna św. Stanisława Szczepanowskiego.

Opiekę nad obrazem roztaczali od 1727 r. Paulini z Jasnej Góry, którym wybudowano tu kościół i klasztor, lecz po zniesieniu przez rząd rosyjski Unii, zakonnicy zostali wygnani, a na ich miejsce osadzono prawosławne mniszki.

Nie długo tam jednak bytowały. Przyszła wojna światowa, a wraz z cofającymi się wojskami rosyjskimi uciekły i ruskie zakonnice, zabierając z sobą, ku rozpaczy wiernego ludu podlaskiego, cudowny obraz. Udało się go jednak odzyskać i w 1927 roku wrócił triumfalnym pochodem na swe dawne miejsce, gdzie go uroczyście ukoronowano.

Gidle

Nie daleko Częstochowy w ziemi radomskowskiej znajduje się mała, lecz stara wioska — Gidle, która jest prawdziwym unikatem, bo posiada aż trzy kościoły. Najstarszy z nich — drewniany, pamiętający czasy Chrobrego, stoi pod jeszcze starszym dębem, pod którym może odbywały się jeszcze pogańskie obiaty, — dwa murowane klasztorne kościoły są nieco młodsze, bo jeden z nich — kartuski, pochodzi z XII w., zaś drugi — dominikański — z XVI w. W tym ostatnim znajduje się cudowna statuetka Matki Boskiej Gidelskiej, a wzniesiony on został na tym miejscu, gdzie ją wyorał w 1516 r. w polu ubogi kmiotek, jak opiewa piękna miejscowa legenda. Matka Boska Gidelska—to specjalna opiekunka ludu siermiężnego, który ściąga tu tysięcznymi rzeszami z dalekich nawet okolic. Największy jednak odpust przypada tu w dniu św. Jacka, Dominikanina — patrona matek, któremu oddają one swe dzieci w opiekę, prosząc równocześnie Matkę Bożą o pomoc i błogosławieństwo. Mało jest tak pięk-

Cudowny obraz Matki Boskiej w Piekarach.

kaplic, a tysięczne rzesze pątników z zapalonymi świecami dążą za nim w skupieniu, z modlitwą i śpiewem.

Stara Wieś

W Starejwsi, leżącej w ziemi sanockiej, znajduje się cudowny obraz Matki Boskiej, który wg. legendy, miał być trzykrotnie w nadprzyrodzony sposób przeniesiony tu z kościoła w Homonnej w Słowacji. Gdy skromny kościółek zasłynął cudami, jakie się w nim działy, wystawiono w r. 1760 nowy, duży kościół, w którym trzymali straż O.O. Paulini, a następnie—Jezuici. Stara Wieś jest słynną z odbywających się tu tłumnych odpustów na uroczystość Narodzenia N.M.P., na które przybywa również i słowacka procesja z Homonnej.

Z pielgrzymką w cudownym miejscu.

Piekary

Piekary, leżące na Śląsku, niedaleko od Bytomia, są nazywane „Śląską Częstochową", gdyż od XV w. ściągały tu liczne pielgrzymki z całej ziemi śląskiej, by złożyć hołd cudownemu obrazowi Matki Boskiej Piekarskiej. Słynął on cudami od wieków. Przed nim modlił się też Jan III śpiesząc na wyprawę wiedeńską, co dotąd trwa w tradycji ludu tutejszego.

W XIX w. sprawował tu rządy „apostoł górnośląski" ks. Jan Ficek, który z Piekar stworzył ostoję polskości dla tej oderwanej od Macierzy ziemi i od tego czasu Piekary stały się cementem, łączącym lud śląski z Polską. I dziś w dzień święta Matki Boskiej Piekarskiej wędrują tam tysięczne tłumy ludu śląskiego, ubranego w swe piękne regionalne szaty, a wraz z nimi podążają pątnicy z dalszych stron Polski.

Na odpuście w Piekarach śląskich.

Kalwaria Wejherowska

W Wejherowie, stolicy kaszubskiej, wzniesiona w XVII w. przez wojewodę malborskiego Jakuba Weyhera, znajduje się ufundowana przez niego słynna na całe Pomorze — Kalwaria Wejherowska.

Kalwaria ta wznosi się na lesistych wzgórzach, otaczających miasto i nad rzeczką Białą — nazwaną tu Cedronem.

W dni odpustowe Kalwaria Weyherowska napełnia się tłumem wiernych Kaszubów, na klęczkach odbywających Drogę Krzyżową, by uprosić sobie łaskę i opiekę Boską w czasie swych niebezpiecznych wypraw rybackich na morzu, a wraz z nimi mieszają się przybyłe tu z całego Pomorza kompanie, często przybrane w piękne, dawne, stroje ludowe.

Wielkopolska i Pomorze szczycą się posiadaniem wielu miejscowości z obrazami świętymi, które okoliczna ludność otacza specjalnym nabożeństwem. Lecz najbardziej wśród nich głośnym dziś miejscem odpustowym stało się — Swarzewo, gdyż w tej wiosce ka-

Obraz Matki Boskiej w Starej Wsi.

szubskiej nad zatoką Pucką obra= ła sobie siedzibę Królowa i Gwiaz= da Morza Polskiego, a Opiekunka rybaków naszych, uosobiona w po= staci cudownej drewnianej statui. Corocznie 8 sierpnia ciągną tu tłu= my rybaków, by oddać hołd swej ukochanej Pani.

Gietrzwałd i Góra Św. Anny

Niestety Gietrzwałd i Góra Św. Anny, dwie nasze słynne miejsco= wości pielgrzymkowe, pozostały poza granicą niemiecką. Pielgrzy= muje do nich tamtejszy lud polski, by uprosić u Matki Boskiej opiekę nad sobą oraz siły do przetrwania i utrzymania polskości.

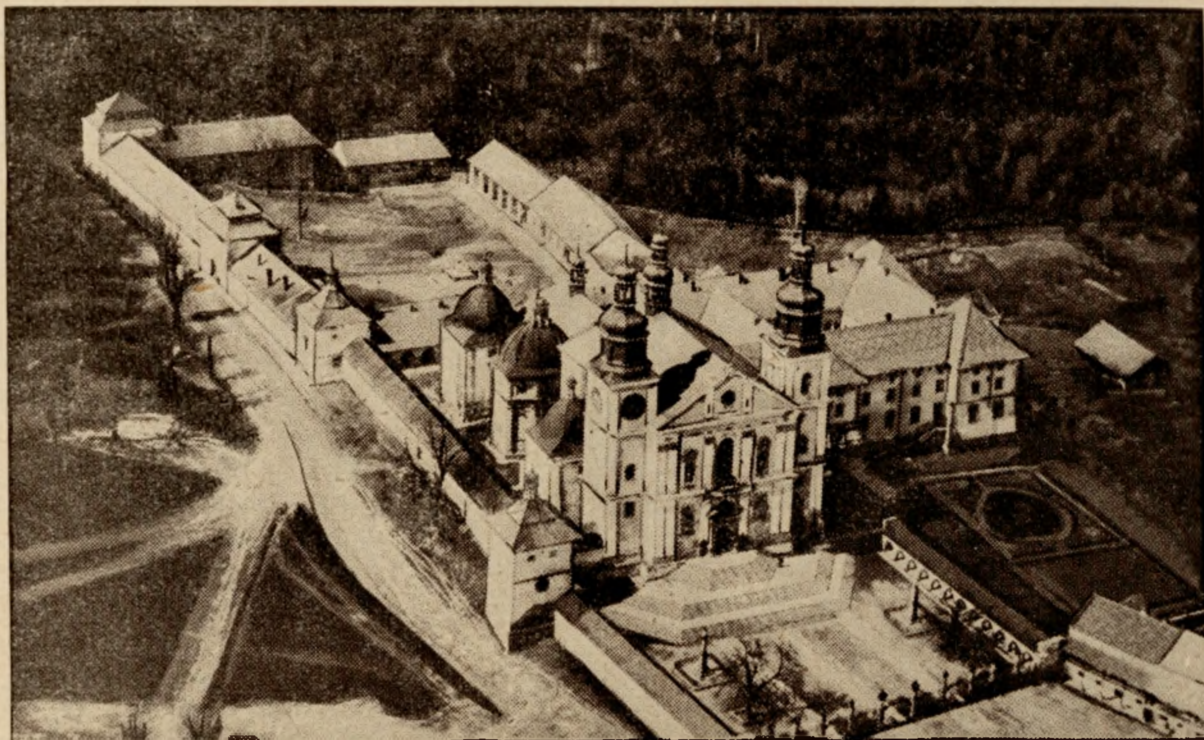
Również na terenie dzisiejszych Sowietów pozostał cały szereg miejsc cudownych, których nie u= dało się uratować przed zniszcze= niem.

Wymieniliśmy tutaj tylko kilka najsłynniejszych miejsc pielgrzym= kowych w kraju naszym, ale stano= wią one zaledwie setną część wszystkich, jakie się na ziemiach polskich znajdują. W istocie rzeczy jest ich około pięciuset, co zawdzię= czamy niezmiernie rozwiniętemu u nas od wieków kultowi Najświęt= szej Marii Panny. Większość wśród tych czczonych, cudownych obrazów bowiem, są to wizerunki Matki Boskiej, które przeważnie

Matka Boska Swarzewska.

nawet są pamięciowymi, mniej lub więcej dokładnymi kopiami umiło= wanej nade wszystkie inne — po= staci Matki Boskiej Częstochow= skiej, bojowej Patronki Narodu Polskiego i Najukochańszej, naj= jaśniejszej Królowej Korony Pol= skiej.

Klasztor w Kalwarii Zebrzydowskiej.

Wydawca: Światowy Związek Polaków z Zagranicy, Mazowiecka 1.

Szef Biura Prasowego Ś. Z. P. z Z.: Inż. J. Grabowski — Redaktor Wydawnictw Ś. Z. P. z Z.: Władysław Oszelda.

Zakłady Graf.-Introl. J. DZIEWULSKI, Warszawa, Mariensztadt 8.